

# ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

**Кривов'язюк Ігор Володимирович**

*ORCID ID: 0000-0002-8801-4700*

канд. екон. наук, професор,

професор кафедри підприємництва, торгівлі та логістики

*Луцький національний технічний університет, Україна*

Фондовий ринок України переживає трансформаційний етап, зумовлений як внутрішніми економічними викликами, так і зовнішніми потрясіннями, включаючи повномасштабну війну. Його розвиток є ключовим для залучення інвестицій, підтримки реального сектору економіки та інтеграції у світові фінансові ринки. У сучасних умовах особливої ваги набувають питання прозорості, довіри інвесторів, цифровізації торгівлі та адаптації до нових викликів, що визначає необхідність ґрунтовного вивчення наявних проблем і пошуку ефективних шляхів їх вирішення.

Серед ключових тенденцій розвитку фондового ринку України нині виділяють зростання ролі інституційних інвесторів, розвиток онлайн-інвестування, появу нових інвестиційних інструментів, підвищення ролі ESG-інвестування [1], що вказує на підвищення гнучкості ринку та формування нових можливостей для інвесторів, навіть не зважаючи на труднощі військового стану. Також прослідковується тенденція до поступового відновлення обсягів фондового ринку після значного падіння в 2022 р., спричиненого війною [2; 8]. По завершенню військових дій фондовий ринок покликаний стати одним з головних майданчиків для залучення інвестицій [3]. Проте, як відзначається численними дослідженнями, потенціал фондового ринку України нині використовується лише частково через численні проблеми, що супроводжують його розвиток [4; 9; 10; 13; 14]. До того ж мають місце кризові явища, які значною мірою позначаються на показниках діяльності підприємств, акції яких котируються на ринку [5], впливають на їх ринкову вартість [7] та міжнародні рейтинги країни [6].

Аналіз розвитку фондового ринку України за даними Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку України [8], дозволяє узагальнити наступні його проблеми:

- складна економічна та військово-політична ситуація в країні, що призводить до зниження інвестиційної привабливості ринку;
- формування передумов для поширення корупційних схем і нелегальних (тіньових) операцій з цінними паперами [1], що знижує привабливість ринку для іноземних інвесторів;
- посилення конкуренції на світовому ринку капіталів і зростання волатильності цін на цінні папери українських компаній, які там котируються [1], що виказує їх слабкі місця та формує побоювання інвесторів від вкладень у високоризикові цінні папери з низьким рівнем доходності;
- стрімкий розвиток нових фінансових технологій, що потребує від інститутів-регуляторів і учасників фондового ринку швидкої адаптації до впровадження автоматизації та цифровізації, що потребує значних капіталовкладень, доступ до яких частково обмежено через війну;
- незначний обсяг капіталізації фондового ринку порівняно з обсягами ВВП, що також демонструє його незначну привабливість для інвесторів;
- обмежена кількість професійних емітентів, які якісно працюють на ринку [2];
- недостатній рівень ефективності корпоративного управління та захисту прав міноритарних акціонерів [2];
- фондовий ринок «обслуговує лише потреби публічного сектору економіки і не сприяє розвитку реального та фінансового сектору економіки, що створює суттєві ризики» [4].

Домінуючими тенденціями розвитку фондового ринку України тривалий час були глобалізація, технологізація, універсалізація, інституціоналізація, інтернаціоналізація та їх дерегуляція [11; 12]. Частина з них лишаються чинними й до нині.

Зважаючи на наявні тенденції розвитку фондового ринку України та характерні для нього проблеми, з метою підтримання його перспективності вважаємо за доцільне виділити наступні рекомендації щодо його вдосконалення, що відповідатимуть Стратегії розвитку фінансового сектору України до 2025 року [15]:

- забезпечення належного рівня інституційної та фінансової спроможності вітчизняного регулятора ринків капіталу з метою забезпечення функцій державного регулювання та нагляду за ринками капіталу;

- розбудова ефективної системи протидії зловживанням на ринках капіталу;
- удосконалення оподаткування в сфері ринків капіталу та організованих товарних ринків, зокрема врегулювання питання податкового стимулювання та гармонізації системи оподаткування фінансових інструментів;
- підвищення ефективності функціонування інфраструктури ринків капіталу у відповідності до європейських вимог;
- упровадження ефективних механізмів оздоровлення та виведення з ринку проблемних фінансових установ, а також схем компенсації інвесторам;
- забезпечення удосконалення інституту посередників фінансового сектору, рейтингових агентств та адміністраторів бенчмарків у відповідності до європейських вимог;
- впровадження нових та розвитку наявних фінансових інструментів, а також механізмів сек'юритизації фінансових та інших активів у відповідності до європейських вимог;
- врегулювання здійснення діяльності щодо колективного інвестування відповідно до європейських стандартів;
- запровадження регулювання ринку віртуальних активів в Україні;
- запровадження повноцінного функціонування системи загальнообов'язкового накопичувального пенсійного забезпечення в Україні та удосконалення недержавного пенсійного забезпечення.

Отже, сучасний стан фондового ринку України демонструє поступове відновлення темпів його розвитку, проте характеризується численними проблемами організаційного, ринкового, фінансово-інвестиційного та регуляторного спрямування. Вирішити ці проблеми покликане дотримання його учасниками та інститутами-регуляторами 5 стратегічних напрямів стратегії розвитку фінансового сектору України (фінансова стабільність, макроекономічний розвиток, фінансова інклюзія, розвиток фінансових ринків та інноваційний розвиток), слідування яким поряд з реалізацією сукупності програмних заходів стимулювання його розвитку й забезпечуватиме подальшу перспективність його функціонування в контексті подолання внутрішніх економічних викликів і зовнішніх потрясінь.

### Список використаних джерел:

1. Агрес, О. Г., & Садура, О. Б. (2024). Стан та перспективи розвитку фондового ринку з урахуванням останніх тенденцій та викликів. *Вісник ЛТЕУ. Економічні науки*, 78, 96-100.
2. Андрусів, У. Я., Черчата, А. О., & Орловська, Ю.В. (2024). Трансформація фондового ринку України в умовах цифровізації та європейської інтеграції: сучасні виклики та перспективи розвитку. *Економічний простір*, 196, 237-243.
3. Другов, О. О., & Вавженяк, Д. (2024). Пovoєнний розвиток фондового ринку України: проблеми та напрями розвитку. *Стратегія економічного розвитку України*, 53, 106-122.
4. Калінеску, Т. В. (2023). Український фондовий ринок: реалії сьогодення. *Time Description of Economic Reforms*, 2, 42-47.
5. Кривов'язюк, І. В. (2014). Криза та інноваційна діяльність промислових підприємств України. *Актуальні проблеми економіки*, 9, 218-223.
6. Кривов'язюк, І. В., & Волинчук, Ю. В. (2014). Україна в міжнародних економічних рейтингах: посткризові синдроми чи апокаліпсис? *Актуальні проблеми економіки*, 10, 56-62.
7. Лесик, Л. І., Петрушка, Т. О. & Ємельянов, О. Ю. (2020). Ринкова вартість як один з індикаторів формування і оцінювання економічного потенціалу підприємств. *ЛОГОС. ОНЛАЙН*.
8. НКЦПФР (2025) Аналітичні дані щодо розвитку фондового ринку. 2021-2024 рр. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/news/insights/>.
9. Неізнестна, О. В., & Тригубченко, Є. Г. (2023). Фондовий ринок України в умовах воєнного стану: проблеми та перспективи розвитку. *Ефективна економіка*, 8,
10. Онікієнко, С. В., & Літвинов, О. В. (2024). Проблеми та перспективи розвитку ринку облігацій в Україні. *Сучасні інструменти управління корпоративними фінансами* (м. Київ, 15 листопада 2024 р.), 448-451.
11. Павлов, В. І., & Кривов'язюк, І. В. (1998). Приватизація державних підприємств. Луцьк: Надстир'я.
12. Павлов, В. І., & Кривов'язюк І. В. (2002). Ринок цінних паперів в умовах приватизації: регіональний аспект. Луцьк: Надстир'я.
13. Харабара, В., Грешко, Р., & Харабара, В. (2024). Фондовий ринок України: стан, актуальні проблеми та перспективи. *Молодий вчений*, 6 (130), 195-200.
14. Чапляк, Н. І. (2021). Проблеми та перспективи розвитку фондового ринку України. *Актуальні проблеми зміцнення економічної безпеки держави та суб'єктів господарської діяльності* (м. Львів, 16 квітня 2021 р.), 172-173.
15. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (2025). Стратегія розвитку фінансового сектору України. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/document/?id=13782289> (дата звернення: 23.06.2025).